

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA CZWARTA SEKCJA

SPRAWA KAUCZOR przeciwko POLSCE

(Skarga nr 45219/06)

WYROK – 3 lutego 2009

W sprawie Kauczor przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako
Izba składająca się z następujących sędziów:

Pan N. BRATZA, *Przewodniczący*,
Pan L. GARLICKI,
Pan G. BONELLO,
Pani L. MIJOVIĆ,
Pan J. ŠIKUTA,
Pan M. POALELUNGI,
Pan N. VUČINIĆ, *sędziowie*,
oraz Pan L. EARLY, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym w dniu 13 stycznia 2009 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 45219/06) wniesionej w dniu 5 listopada 2006 r. przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”), przez obywatela polskiego, pana Adama Kauczora („skarżący”).

2. Skarżący, któremu przyznano pomoc prawną, był reprezentowany przez pana I. Płazę, adwokata praktykującego w Katowicach. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez swojego pełnomocnika, pana Jakuba Wołásiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Skarżący zarzucił, iż czas jego tymczasowego aresztowania przekroczył „rozsądny czas” w rozumieniu art. 5 § 3 Konwencji. Dodatkowo skarżył

się na podstawie art. 6 § 1 Konwencji na nadmierną długość postępowania karnego prowadzonego w jego sprawie.

4. W dniu 4 maja 2007 Przewodniczący Sekcji, do której sprawa została przydzielona, zdecydował się powiadomić Rząd o wpłynięciu skargi. Dodatkowo, zgodnie z postanowieniami art. 29 § 3 Konwencji, Trybunał uznał, że sprawa zostanie rozpatrzona w tym samym czasie zarówno co do meritum, jak i co do dopuszczalności.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

5. Skarżący, pan Adam Kauczor, jest obywatelem polskim, urodził się w 1967 r. i mieszka w Siemianowicach Śląskich.

A. Zastosowanie wobec skarżącego aresztu tymczasowego oraz postępowanie karne w jego sprawie

6. W dniu 9 lutego 2000 r. skarżący został umieszczony w areszcie. Dnia 10 lutego 2000 r. Sąd Rejonowy w Katowicach zatrzymał go w areszcie pod zarzutem zabójstwa. Decyzja ta została utrzymana w mocy przez Sąd Okręgowy w Katowicach w dniu 1 marca 2000 r.

7. Areszt tymczasowy wobec skarżącego był następnie systematycznie przedłużany mocą decyzji Katowickiego Sądu Rejonowego z 25 kwietnia 2000, 3 lipca 2000 (utrzymana w mocy przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w dniu 2 sierpnia 2000) oraz z 23 kwietnia 2001 r.

8. W międzyczasie, w dniu 21 czerwca 2000 r., skarżącemu przedstawiono zarzuty zabójstwa oraz nielegalnego posiadania broni. Prokurator zażądał przesłuchania przez sąd trzydziestu czterech świadków oraz odczytania podczas procesu pisemnych zeznań czterech kolejnych.

9. Pierwsza rozprawa była zaplanowana na 28 grudnia 2000, jednakże została odroczona z powodu niestawiennictwa kluczowego świadka.

W dalszej kolejności, sąd przeprowadził sześćdziesiąt rozpraw. Około dwudziestu terminów zostało odwołanych lub odroczonych, czy to z powodu nieobecności adwokata skarżącego, czy wezwanych świadków, bądź z powodu choroby sędziego.

10. W dniu 26 listopada 2001 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zdecydował o przedłużeniu skarżącemu aresztu tymczasowego do dnia 30 kwietnia 2002. Jednakże ta decyzja została zmieniona przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w dniu 19 grudnia 2001. Katowicki Sąd Apelacyjny zgodził się na kontynuowanie aresztu tymczasowego wobec skarżącego, ale tylko do dnia 9 lutego 2002. Stwierdził, iż sąd pierwszej instancji przestał być właściwy do przedłu-

żania okresu stosowania tego środka zapobiegawczego w sprawie, gdyż czas pozostawiania skarżącego w areszcie tymczasowym zbliżał się do ustawowej granicy dwóch lat wynikającej z art. 263 § 3 kodeksu postępowania karnego.

11. Między rokiem 2001 a 2003 sąd przeprowadzał rozprawę raz na dwa lub trzy miesiące.

12. W tym czasie Sąd Apelacyjny w Katowicach przedłużał areszt tymczasowy skarżącego decyzjami z dnia 6 lutego 2002 (utrzymane w mocy przez ten sam sąd w dniu 13 marca 2002), 15 maja 2002 (utrzymane w mocy 23 października 2002), 23 października 2002 (utrzymane w mocy w dniu 12 marca 2003), 12 marca 2003 (utrzymane w dniu 23 kwietnia 2003 r.).

13. W dniu 21 maja 2003 proces skarżącego rozpoczął się od początku z powodu przejścia na emeryturę sędziego sprawozdawcy.

14. Pierwsza rozprawa została wyznaczona na 5 lipca 2003 i została odroczona z powodu nieobecności kluczowego świadka oraz jednego z ławników.

15. Począwszy od 2004 r. aż do połowy 2005 sąd zwoływał średnio jedną rozprawę na miesiąc.

16. W dniu 16 września 2005 r. Przewodniczący wydziału karnego zarządził, aby rozprawy były zwoływane z większą częstotliwością niż raz na miesiąc.

17. W 2006 r. sąd zwołał trzydzieści trzy rozprawy, z których jedenaście się nie odbyło. Okazało się, że pomiędzy styczniem a październikiem 2007 r. odbyło się dziewięć rozpraw.

18. W międzyczasie areszt tymczasowy skarżącego został przedłużony, mocą decyzji Sądu Apelacyjnego w Katowicach w dniach 23 stycznia 2003 (utrzymana w mocy 27 sierpnia 2003), 26 listopada 2003 (utrzymana w mocy 17 grudnia 2003), 18 lutego 2004 (utrzymana w mocy 17 marca 2004), 11 sierpnia 2004 (utrzymana w mocy 25 sierpnia 2004), 24 listopada 2004 (utrzymana w mocy 5 stycznia 2005), 16 marca 2005 (utrzymana w mocy 20 kwietnia 2005), 27 lipca 2005 (utrzymana w mocy 10 sierpnia 2005), 19 października 2005 (utrzymana w mocy 23 listopada 2005), 25 stycznia 2006 (utrzymana w mocy 22 lutego 2006), 19 kwietnia 2006 (utrzymana w mocy w dniu 19 maja 2006), 19 lipca 2006 (utrzymana w mocy 23 sierpnia 2006), 25 października 2006 (utrzymana w mocy 15 listopada 2006) oraz 24 stycznia 2007.

19. Na początkowym etapie sądy krajowe uzasadniały zastosowanie wobec skarżącego aresztu tymczasowego istnieniem silnych dowodów przeciwko niemu oraz prawdopodobieństwem, że zostanie nałożona surowa kara, jak również koniecznością zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Ten ostatni argument wywodził się z faktu, iż istniało podejrzenie, że skarżący miał współników w trakcie popełnienia przestępstwa, o które został posądzony, a osoby podejrzewane o współsprawstwo były ścigane przez policję. W tym okresie przesłuchano licznych świadków oraz przeprowadzono okazanie.

20. Na późniejszym etapie stosowania tymczasowego aresztu w celu uzasadnienia faktu przedłużania stosowania tego środka, władze powoływały się na skomplikowany charakter sprawy. Podkreślano również, że wiele z wyznaczanych przez sąd rozpraw nie odbyło się często z przyczyn o obiektywnym charakterze, jak np. choroba sędziego, żądanie skarżącego o wyłączenie sędziego, jak również problemy z otrzymaniem opinii balistycznej wykonanej przez biegłych sądowych zgodnie z życzeniem skarżącego, z którym zwrócił się już na zaawansowanym etapie postępowania.

21. W dniu 11 grudnia 2007 r. Sąd Okręgowy w Katowicach zdecydował o zdjęciu środka zapobiegawczego i zwolnił skarżącego z aresztu. W późniejszym, niesprecyzowanym, terminie, decyzja sądu została podtrzymana przez Sąd Apelacyjny w Katowicach.

22. Sprawa obecnie toczy się przed Sądem Okręgowym w Katowicach, który jest sądem pierwszej instancji.

B. Postępowanie z ustawy o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tzw. ustawa z 2004 r.)

23. W nieokreślonym dniu 2006 r., skarżący złożył skargę na przewlekłość postępowania zgodnie z postanowieniami ustawy z 17 czerwca 2004 o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki.

24. W dniu 25 października 2006 Sąd Apelacyjny w Katowicach oddalił jego skargę. Mimo że sąd zbadał całą długość postępowania, stwierdził, że na etapie postępowania w badanej instancji ani beczynność, ani nieuzasadniona zwłoka nie miały miejsca. Sąd zauważył, iż przed kwietniem 2003 r. sąd prowadził sprawę w sposób sprawny i nie wystąpiło zjawisko beczynności. Przyznał natomiast, iż postępowanie było przewlekane od momentu, gdy przewód sądowy został rozpoczęty *de novo* z powodu wyznaczenia innego sędziego sprawozdawcy. Sąd podkreślał również, że od końca 2003 aż do końca 2006 r. wyznaczono ponad pięćdziesiąt terminów rozpraw. Fakt, że kilkanaście z nich zostało odwołanych, był spowodowany obiektywnymi przyczynami, jak na przykład: nieobecnością ławnika, chorobą przewodniczącego składu sędziowskiego czy nieobecnością adwokata skarżącego. Ostatecznie sąd podkreślił również, iż sprawa należała do skomplikowanych oraz co więcej, sam skarżący przyczynił się do opóźnień z powodu częstego korzystania z uprawnienia do składania żądania o przedłożenie nowych dowodów.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE I PRAKTYKA

25. Kodeks postępowania karnego z 1997 r., który wszedł w życie 1 września 1998 r., zawiera definicję tymczasowego aresztu jako jednego z tzw. środków zapobiegawczych. Innymi środkami wymienionymi w przepisach są: poręczenie majątkowe, dozór policji, poręczenie osoby godnej zaufania, poręczenie społeczne, zawieszenie oskarżonego w określonej działalności oraz zakaz opuszczania kraju.

Artykuł 249 § 1 określa generalne podstawy do nałożenia środków zapobiegawczych. Wspomniane postanowienia brzmią następująco:

„Środki zapobiegawcze można stosować w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, a wyjątkowo także w celu zapobiegnięcia popełnieniu przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa; można je stosować tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo”.

Artykuł 258 wylicza podstawy do zastosowania tymczasowego aresztu. W tym zakresie stanowi odpowiednio:

„1. Tymczasowe aresztowanie może nastąpić, jeżeli:

1) zachodzi uzasadniona obawa ucieczki lub ukrywania się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on w kraju stałego miejsca pobytu,

2) zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne.

§ 2. Jeżeli oskarżonemu zarzuca się popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo gdy sąd pierwszej instancji skazał go na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania może być uzasadniona grożącą oskarżonemu surową karą”.

Postanowienia dotyczące tymczasowego aresztu są oparte na założeniu, że ten środek zapobiegawczy, jako najbardziej dolegliwy, nie powinien być orzekany w sytuacji, gdy odpowiedniejszym jest zastosowanie środka łagodniejszego.

Artykuł 257 brzmi w odpowiednim zakresie następująco:

„Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, jeżeli wystarczający jest inny środek zapobiegawczy”.

Artykuł 259 § 1 brzmi:

„1. Jeżeli szczególne względy nie stoją temu na przeszkodzie, należy odstąpić od tymczasowego aresztowania, zwłaszcza gdy pozbawienie oskarżonego wolności:

1) spowodowałoby dla jego życia lub zdrowia poważne niebezpieczeństwo,

2) pociągałoby wyjątkowo ciężkie skutki dla oskarżonego lub jego najbliższej rodziny”.

Artykuł 259 § 3 określa:

„Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku, chyba że sprawca został ujęty na gorącym uczynku lub bezpośrednio potem”.

Artykuł 259 § 4 precyzuje, że zasada ustanowiona w art. 259 § 3 nie może być zastosowana, gdy podejrzany uchyla się od wymiaru sprawiedliwości, gdy uporczywie nie stawia się na wezwania sądu lub gdy jego tożsamość nie może zostać ustalona.

Bardziej pogłębioną interpretację właściwych przepisów krajowych oraz praktyki w zakresie nakładania aresztu tymczasowego, przesłanek jego przedłużania, możliwości zwolnienia oraz innych zasad dotyczących pozostałych środków zabezpieczających, można znaleźć w następujących wyrokach Trybunału: *Gótek p. Polsce* (nr 31330/02, §§ 27-33, wyrok z dnia 25 kwietnia 2006 r.) oraz *Celejewski p. Polsce* (nr 17584/04, §§ 22-23, wyrok z dnia 4 sierpnia 2006 r.).

26. W dniu 24 lipca 2006 r. polski Trybunał Konstytucyjny, rozpatrując jednocześnie dwie skargi konstytucyjne złożone przez byłych osadzonych, uznał postanowienia art. 263 § 4 kodeksu postępowania karnego za niekonstytucyjne w zakresie, w jakim odnoszą się do postępowania przygotowawczego (Sygnatura sprawy SK 58/03). Kwestionowane postanowienia stanowiły, że tymczasowy areszt może zostać przedłużony na okres dłuższy niż dwa lata, jeśli postępowanie przygotowawcze nie może być zakończone z powodu „istotnych przeszkód”, które nie mogły być usunięte. Przedmiotowy przepis nie ustalał limitu czasowego, który byłby nieprzekraczalny przy orzekaniu o przedłużaniu aresztu tymczasowego. Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że zaskarżony przepis, poprzez swoją nieprecyzyjność oraz niedookreślony charakter, mógł prowadzić do arbitralności decyzji sądów orzekających areszt tymczasowy i w związku z tym naruszał istotę konstytucyjnych praw i wolności.

Trybunał Konstytucyjny orzekł, że przepisy uznane za niekonstytucyjne muszą zostać uchylone w ciągu sześciu miesięcy od daty publikacji orzeczenia w Dzienniku Ustaw.

27. W wyniku postanowień wyroku Trybunału Konstytucyjnego przepis art. 263 § 4 kodeksu postępowania karnego został zmieniony w następujący sposób:

„Przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający terminy określone w § 2 i 3 może dokonać sąd apelacyjny, w którego okręgu prowadzi się postępowanie na wniosek sądu, przed którym sprawa się toczy, a w postępowaniu przygotowawczym na wniosek właściwego prokuratora bezpośrednio przełożonego wobec prokuratora prowadzącego lub nadzorującego śledztwo – jeżeli konieczność taka powstaje w związku z zawie-

szeniem postępowania karnego, czynnościami zmierzającymi do ustalenia lub potwierdzenia tożsamości oskarżonego, wykonywaniem czynności dowodowych w sprawie o szczególnej zawłości lub poza granicami kraju, a także celowym przewlekaniem postępowania przez oskarżonego”.

Jednakże do postanowień art. 263 dodano paragraf 4(a) w brzmieniu:

„Sąd apelacyjny, w którego okręgu prowadzi się postępowanie, na wniosek sądu, przed którym sprawa się toczy, może dokonać przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania na okres oznaczony, przekraczający termin określony w § 3, także z powodu innych istotnych przeszkód, których usunięcie było niemożliwe”.

Powyższa poprawka została przyjęta w dniu 12 stycznia 2007 r. i weszła w życie 16 lutego 2007 (Dziennik Ustaw 2007, nr 20, poz. 116).

A. Odpowiednie dane statystyczne

28. W ramach postępowania przed Komitetem Ministrów (zobacz punkt 34 poniżej) Rząd polski przedstawił dane statystyczne dotyczące ilości oraz długości aresztów tymczasowych ustanawianych przez sądy krajowe w danym roku.

Zgodnie z tymi danymi, w roku 2005 całkowita liczba spraw, w których areszt tymczasowy został nałożony przez sądy okręgowe, wyniosła 3,833. Na tę liczbę składało się 30% spraw, w których ten środek zapobiegawczy trwał od dwunastu do dwudziestu czterech miesięcy oraz 23% spraw, w których czas osadzenia przekroczył dwa lata. W 2006 r. całkowita liczba spraw z zastosowaniem przez sądy rejonowe aresztu wyniosła 4000. Na tę liczbę składało się ponad 33% spraw, w których osadzenie w areszcie trwało od dwudziestu do dwudziestu czterech miesięcy, oraz ponad 21% spraw, gdzie ten środek był stosowany powyżej dwóch lat. Sądy rejonowe nałożyły w 2005 r. areszt tymczasowy w 7635 sprawach, a w roku 2006 w 7632. W obu wskazanych latach, w około 12% spraw środek ten trwał od dwunastu do dwudziestu czterech miesięcy, a w około 2,5% sprawach wynosił dłużej niż 2 lata.

B. Środki krajowe dotyczące postępowania o nieuzasadnionej długości

29. Odpowiednie przepisy prawa krajowego oraz praktyka dotycząca zastosowania środków na nadmierną długość postępowania sądowego, a w szczególności przepisy mającej zastosowanie w tej materii ustawy z 2004 r., zostały określone w decyzjach Trybunału w sprawach: *Charzyński p. Polsce*, nr 15212/03 (dec.), §§ 12-23, ETPCz 2005-V i *Ratajczyk p. Polsce*, nr 11215/02 (dec), ETPCz 2005-VIII i w wyroku Trybunału w sprawie *Krauski p. Polsce*, nr. 61444/00, §§ 34-46, ETPCz 2005-V.

III. ŚRODKI PODJĘTE PRZEZ PAŃSTWO W CELU SKRÓCENIA DŁUGOŚCI ARESZTÓW TYMCZASOWYCH

A. Najnowsze poprawki do ustawodawstwa krajowego

30. Oprócz nowego przepisu art. 263 § 4 (zobacz paragraf 27 powyżej), do kodeksu postępowania karnego dodano nowe poprawki, mające na celu usprawnienie postępowania karnego, które weszły w życie 20 czerwca 2007 r. – *ustawą z dnia 9 maja 2007 o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw*. Wprowadzone zmiany zwiększyły uprawnienia władz do dyscyplinowania uczestników postępowania.

W szczególności, nowo dodany przepis art. 285 § 1(a), mający zastosowanie do postępowania przygotowawczego oraz na etapie przewodu sądowego, upoważnia sąd orzekający w sprawie do nałożenia grzywny w wysokości do 10 000 złotych na obrońcę lub pełnomocnika strony, który bez należytego usprawiedliwienia nie stawiał się na wezwanie organu prowadzącego postępowanie albo bez zezwolenia tego organu wydalil się z miejsca czynności przed jej zakończeniem.

Podobny środek upominawczy może zostać użyty w stosunku do biegłych, świadków, tłumaczy oraz innych uczestników postępowania (zobacz między innymi art. 285 § 1, 287 i 20 § 1 (a)).

Dodatkowo, w dniu 20 czerwca 2007 r. wszedł w życie nowy art. 117 (a). Zgodnie z jego postanowieniami w przypadku, gdy strona ma więcej niż jednego obrońcę lub pełnomocnika, wystarczającym jest, aby czynność procesowa została przeprowadzona w obecności przynajmniej jednego z nich.

31. Kolejną poprawką służącą walce z przewlekłością postępowania było wprowadzenie art. 378 § 1 kodeksu postępowania karnego. Zgodnie z jego nowym brzmieniem sąd orzekający w sprawie wyznaczy oskarżonemu nowego obrońcę *ex officio*, jeśli korzystał on już wcześniej z obrony z wyboru, ale obrońca lub oskarżony wypowiedział stosunek obrończym, a oskarżony nie powołał nowego obrońcy z wyboru. Poprzednio w tego typu sytuacji sąd był zmuszony wyznaczać oskarżonemu termin na powołanie nowego obrońcy z wyboru i dopiero po jego upływie, sąd mógł działać w tej sprawie z urzędu.

B. Inne środki

32. Zgodnie z informacją przedstawioną przez Rząd polski Komitetowi Ministrów (zobacz paragraf 28 powyżej oraz paragraf 34 poniżej), polskie sądy oraz prokuratura podjęły dodatkowo szereg praktycznych działań zmierzających do prowadzenia postępowań karnych w bardziej efektywny sposób, m.in. poprzez wyznaczanie terminów kolejnych rozpraw z dużym wyprzedzeniem, przeprowadzanie rozpraw w soboty czy oddzielanie zarzutów przeciwko współoskarżonym w celu wyłączenia rozstrzygania w tych sprawach do odrębnych

postępowań zgodnie z postanowieniami art. 34 § 3 kodeksu postępowania karnego, jeśli rozpatrywanie łącznie okazuje się trudne i czasochłonne.

33. W dniu 17 maja 2007 Rada Ministrów przyjęła *Program Działań Rzędu w sprawie wykonywania wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka*. Na podstawie tego dokumentu Minister Sprawiedliwości został zobowiązany do regularnego rozpowszechniania wśród sędziów i prokuratorów informacji na temat standardów dotyczących długości aresztu tymczasowego wynikających z Konwencji oraz na temat orzecznictwa Trybunału w polskich sprawach w tym zakresie, jak również do włączenia tej tematyki do programów szkoleń oraz seminariów organizowanych sędziom.

IV. ODPOWIEDNIE DOKUMENTY RADY EUROPY

A. Komitet Ministrów

34. W dniu 6 czerwca 2007 Komitet Ministrów przyjął Rezolucję Tymczasową dotyczącą wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w 44 sprawach przeciwko Polsce dotyczących nadmiernej długości aresztu tymczasowego („Rezolucja 2007”). Brzmi ona następująco w odpowiednich częściach:

„...Mając na uwadze znaczną liczbę wyroków Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, w których stwierdzono naruszenia przez Polskę art. 5 § 3 Konwencji ze względu na nadmierną długość tymczasowego aresztowania (...);

Zważywszy na fakt, iż wynikający z art. 46 § 1 Konwencji obowiązek każdego państwa respektowania wyroków Trybunału obejmuje szybkie przyjęcie środków indywidualnych w celu usunięcia skutków naruszenia jak również obowiązek przyjęcia środków generalnych, które zapobiegą nowym naruszeniom Konwencji, podobnym do tych już stwierdzonych w wyrokach Trybunału;

Podkreślając znaczenie szybkiego przyjęcia takich środków w sprawach, w których wyroki ujawniły istnienie problemów systemowych, które mogą spowodować znaczny wzrost nowych, podobnych naruszeń;

Zaprosiwszy Polskę do informowania o środkach już przyjętych lub podejmowanych w konsekwencji wyroków dotyczących nadmiernej długości tymczasowego aresztowania oraz po przeanalizowaniu informacji dostarczonych przez polskie władze w tym zakresie (jak widnieje to w Załączniku I do tej Rezolucji);

Mając na uwadze indywidualne środki podjęte przez władze w celu zadośćuczynienia skarżącym w związku ze stwierdzonym naruszeniem (*restitutio in integrum*), w szczególności poprzez zakończenie, o ile to możliwe, tymczasowego aresztowania w tych przypadkach, w których było ono nadal stosowane po stwierdzeniu naruszenia przez Trybunał;

Mając na uwadze działania, jakie podjęły władze w celu rozwiązania problemów systemowych związanych z nadmierną długością tymczasowych aresztów w Polsce (...);

Zauważając także, że pomimo iż niektóre sądy w postanowieniach dotyczących zastosowania tymczasowego aresztowania odwołują się już do Konwencji oraz orzecznictwa Trybunału, to ten środek zapobiegawczy nadal jest często stosowany bez uwzględniania wymogów wynikających z Konwencji;

Podkreślając, że utrzymywanie tymczasowego aresztowania jest uzasadnione jedynie wówczas, jeśli zachodzą szczególne wskazania wynikające z wymogu ochrony interesu publicznego, które, pomimo istnienia domniemania niewinności, przeważają nad zasadą poszanowania dla wolności osobistej jednostki;

Przypominając, że utrzymywanie się uzasadnionego podejrzenia, że osoba aresztowana popełniła zarzucane przestępstwo, choć jest warunkiem *sine qua non* zgodności z prawem utrzymującego się pozbawienia wolności, przestaje być wystarczająca wraz z upływem czasu i w związku z tym dla przedłużenia stosowania tymczasowego aresztowania konieczne jest podanie innych ważnych i wystarczających powodów;

Zwracając uwagę na fakt, że liczba spraw, w których Trybunał stwierdził podobne naruszenia, ciągle rośnie;

ZACHĘCA polskie władze ze względu na ciężar systemowego problemu, który dotyczy nadmiernej długości aresztów tymczasowych do:

- dalszego analizowania i wprowadzania kolejnych środków mających na celu skrócenie długości aresztów tymczasowych, z uwzględnieniem podjęcia możliwych środków legislacyjnych i zmiany praktyki sądowej w tym zakresie, aby zapewnić zgodność z wymogami ustanowionymi przez Konwencję i orzecznictwo Trybunału; oraz w szczególności:

- podjęcia właściwych środków uświadamiających („awareness measures”) ukierunkowanych na władze biorące udział przy zastosowaniu tymczasowego aresztowania jako środka zapobiegawczego, włączywszy sędziów sądów karnych oraz prokuratorów;

- zachęcenia sądów krajowych oraz prokuratorów do wzięcia pod rozwagę stosowania alternatywnych środków zapobiegawczych przewidzianych w ustawodawstwie krajowym, takich jak na przykład poręczenie majątkowe, dozór policyjny, zakaz opuszczania kraju;

- ustanowienia jasnego i skutecznego mechanizmu pozwalającego na śledzenie trendów w długości aresztów tymczasowych;

...”

B. Komisarz Rady Europy do spraw Praw Człowieka

35. W dniu 20 czerwca 2007 Komisarz Rady Europy do spraw Praw Człowieka wydał Memorandum dla Rządu polskiego, dotyczące między innymi praktyki stosowania tymczasowego aresztu w Polsce. Brzmi ono w odpowiednich fragmentach następująco:

„...36. Europejski Trybunał Praw Człowieka niejednokrotnie stwierdzał naruszenie art. 5 § 3 Konwencji (prawo osoby tymczasowo aresztowanej do osądzenia jej sprawy w rozsądnym terminie) w odniesieniu do Polski. W sprawach wniesionych do Strasburga nie jest rzadkie tymczasowe aresztowanie trwające od 4 do 6 lat.

...

40. Komisarz wzywa polskie władze do dokonania przeglądu stosowania i funkcjonowania tymczasowego aresztowania w polskim prawie. Kluczowe jest tu szkolenie sędziów i prokuratorów odnośnie standardów europejskich i orzecznictwa Trybunału Strasburskiego. Generalną zasadą powinno być raczej zwalnianie niż tymczasowe aresztowanie i to przesłanie powinno zostać przekazane sędziom krajowym z całą mocą...”.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 5 § 3 KONWENCJI

36. Skarżący zarzucił, że długość zastosowanego wobec niego tymczasowego aresztu była nadmierna. Powołał się na przepis art. 5 § 3 Konwencji, który w odpowiednim fragmencie brzmi następująco:

„1. Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 lit c) niniejszego artykułu (...) ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może zostać uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę”.

37. Rząd nie zgodził się z tym zarzutem.

A. Dopuszczalność skargi

38. Trybunał zauważył, iż przedmiotowa skarga nie jest oczywiście bezzasadna w znaczeniu art. 35 § 3 Konwencji. W dalszej kolejności uważa, że nie jest również niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn. W związku z tym musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum sprawy

1. Okres aresztu brany pod uwagę

39. Skarżący rozpoczął przebywanie w areszcie tymczasowym 9 lutego 2000 r., z powodu postawienia mu zarzutu zabójstwa. W dniu 11 grudnia 2007 r. został zwolniony w czasie trwania postępowania karnego przed sądem pierwszej instancji.

W związku z powyższym okres, jaki powinien zostać wzięty pod uwagę, wynosi siedem lat, dziesięć miesięcy oraz 3 dni.

2. Stanowisko stron postępowania

(a) Skarżący

40. Skarżący podniósł, iż długość tymczasowego aresztu była nadmierna, a użycie tego środka było niewystarczająco uzasadnione przez władze.

W szczególności skarżący wskazał, iż zadaniem sądu orzekającego w sprawie było przesłuchanie trzydziestu czterech świadków oraz odczytanie zaledwie kilku zeznań pozostałych. W konsekwencji okres, w jakim sąd orzekający badał jego sprawę, był zbyt długi. Skarżący zarzucił również, iż argument Rządu o istnieniu ryzyka, że skarżący będzie utrudniał przebieg postępowania z powodu tego, że wcześniej nie przyznawał się do winy, świadczy o złamaniu zasady domniemania niewinności i był nieuzasadniony. Ostatecznie skarżący podniósł, iż w trakcie postępowania działał zgodnie z prawami przysługującymi mu, jako oskarżonemu, zgodnie z ustawą i żadne z jego działań nie mogło przyczynić się do przedłużenia postępowania sądowego oraz jego zatrzymania w areszcie. Na zakończenie skarżący stwierdził, iż podawane przez władze powody przedłużania pobytu w areszcie były lakoniczne i ogólnikowe. Nie znajdowały one uzasadnienia w okolicznościach sprawy, szczególnie w świetle faktu, iż całkowity czas osadzenia w areszcie trwał prawie osiem lat, a postępowanie karne w jego sprawie nadal toczy się przed sądem pierwszej instancji.

(b) Rząd

41. Rząd uznał, iż zastosowany wobec skarżącego areszt tymczasowy spełniał wymogi określone w art. 5 § 3 Konwencji. Było on uzasadniony przez „odpowiednie” oraz „wystarczające” podstawy, w szczególności istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia zarzucanych czynów, trwającego w ciągu całego okresu zatrzymania skarżącego w areszcie. Poza tym Rząd stwierdził, iż przetrzymywanie skarżącego w areszcie w trakcie toczącego się postępowania sądowego było uzasadnione istnieniem wymogu ochrony autentycznego interesu publicznego, głównie z tego powodu, że skarżący został oskarżony o poważne zbrodnie i oczekiwał na karę długoletniego pozbawienia wolności. Ostatecznie Rząd zauważył, iż zatrzymanie skarżącego w areszcie było uzasadnione istnieniem ryzyka, że będzie on utrudniał postępowanie i dopuści się fałszowania dowodów. To ostatnie było szczególnie istotne w obliczu faktów, iż skarżący nie przyznawał się do winy, sprawa należała do skomplikowanych, a kolejne etapy postępowania ujawniały nowe wątki sprawy, które z kolei wymagały dalszego zbadania.

3. Ocena Trybunału

(a) Zasady ogólne

42. Trybunał przypomina, iż zasady ogólne dotyczące prawa do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki albo zwolnienia w trakcie procesu, zagwarantowane postanowieniami art. 5 § 3 Konwencji, zostało określone w wielu poprzednich wyrokach Trybunału (zobacz między innymi: *Kudła p. Polsce* [WI], nr 30210/96, § 110 i następne, ETPCz 2000- XI, i *McKay p. Wielkiej Brytanii* [WI], nr 543/03 §§ 41-44, ETPcz 2006-..., wraz z dalszymi odniesieniami).

(b) Zastosowanie powyższych zasad w przedmiotowej sprawie

43. W swoich decyzjach dotyczących tymczasowego aresztowania władze obok przesłanki uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa, opierały się na trzech głównych podstawach: (1) powadze zarzutów stawianych skarżącemu; (2) surowości grożącej mu kary; (3) potrzebie zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Ta ostatnia przesłanka wynikała z faktu, że w początkowej fazie postępowania skarżący był podejrzanym o popełnienie zarzucanych mu czynów we współpracy z innymi i że domniemani współnicy byli poszukiwani przez władze.

44. Trybunał akceptuje fakt, że istnienie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przez skarżącego czynu przestępnego o poważnym charakterze mogło na początkowym etapie postępowania uzasadniać jego zatrzymanie w areszcie. Dodatkowo, konieczność uzyskania obszernego materiału dowodowego, w szczególności pochodzącego z przesłuchania świadków, stanowiły początkowo ważne uzasadnienie dla osadzenia w areszcie tymczasowym.

45. Jednakże wraz z upływem czasu te podstawy stawały się coraz mniej odpowiednie. W związku z tym Trybunał musi określić, czy inne powody przytaczane przez sądy, a konkretnie surowość grożącej kary i ryzyko fałszowania dowodów miały „odpowiedni” i „wystarczający” charakter (zobacz wyrok ws. *Kudła*, cytowany wyżej, § 111).

46. Zgodnie ze stanowiskiem władz, prawdopodobieństwo nałożenia wysokiej kary stwarzało domniemanie, że skarżący będzie utrudniał prawidłowy bieg postępowania. Jednakże Trybunał pragnie przypomnieć w tym miejscu, że podczas gdy groźba surowej kary jest odpowiednim elementem w ocenie ryzyka ucieczki lub powrotu do przestępstwa, tak powaga zarzutów nie może sama z siebie uzasadniać długich okresów stosowania aresztu tymczasowego (zobacz *Michta p. Polsce*, nr 13425/02, §§ 49, z dnia 4 maja 2006).

Ponadto Trybunał zauważa, że ryzyko, że skarżący dopuściłby się fałszowania dowodów nie było wystarczająco uzasadnione przez władze, które decydowały o przedłużaniu pobytu w areszcie. Trybunał odnotowuje, że Rząd oparł się na domniemaniu, że skarżący będzie zakłócał bieg postępo-

wania oraz fałszował dowody w sprawie, ponieważ nie przyznawał się do winy. W związku z tym, że jak dotychczas sądy krajowe okazują się wyciągać niekorzystne wnioski z faktu, że skarżący nie przyznawał się do winy, Trybunał uważa, że ich rozumowanie prezentuje oczywisty brak poszanowania dla zasady domniemania niewinności i nie może być, w żadnym wypadku, postrzegane jako uzasadniona przesłanka pozbawienia skarżącego wolności osobistej (zobacz *Garycki p. Polsce*, nr 14348/02, § 48, z dnia 6 lutego 2007 oraz *Górski p. Polsce*, nr 28904/02, § 58, z dnia 4 października 2005).

47. Mając na uwadze powyższe, Trybunał pragnie podsumować, że podstawy zastosowania aresztu podawane przez władze krajowe nie mogły uzasadniać całego okresu stosowania tego środka wobec skarżącego. W tych okolicznościach nie jest konieczne badanie, czy postępowanie było prowadzone ze specjalną starannością. W związku z tym doszło do naruszenia art. 5 § 3 Konwencji.

II. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

48. Skarżący następnie zarzucał, że długość postępowania była niezgodna z wymogiem „rozsądnego terminu” wynikającym z postanowień art. 6 § 1 Konwencji, który brzmi następująco:

„Przy rozstrzyganiu o prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym..., każdy jest uprawniony do rozpatrzenia jego sprawy przez sąd w rozsądnym terminie...”.

49. Rząd powstrzymał się od zajęcia stanowiska w tym zakresie skargi.

50. Okres, jaki powinien zostać wzięty pod uwagę, rozpoczął się 9 lutego 2000 i trwa do dzisiaj. W związku z tym, trwał powyżej dziewięciu lat i sześciu miesięcy na jednym poziomie orzekania.

a. Dopuszczalność

51. Trybunał przypomina, że skarga nie jest oczywiście bezzasadna w znaczeniu art. 35 § 2 Konwencji. W dalszej kolejności Trybunał odnotowuje, iż nie jest również niedopuszczalna z jakichkolwiek innych przyczyn i dlatego musi zostać uznana za dopuszczalną.

b. Meritum sprawy

52. Trybunał przypomina, że zasadność długości postępowania musi być oceniana w świetle okoliczności danej sprawy oraz przy uwzględnieniu następujących kryteriów: stopnia skomplikowania sprawy, zachowania skarżącego czy odpowiednich władz krajowych, jak również tego, co było interesem skarżącego w sporze (zobacz między innymi *Fryndlender p. Francji*, [WI], nr 30979/96, § 43, ETPCz 2000-VII).

53. Trybunał często stwierdzał naruszenia art. 6 § 1 Konwencji w sprawach, których przedmiotem były podobne do niniejszej sprawy kwestie (zo-

bacz *Fryndlender p. Francji*, cytowany wyżej)). Co więcej, Trybunał uważa, iż oddalając skargę skarżącego na naruszenie jego prawa do rozpatrzenia sprawy w rozsądnym terminie, Sąd Apelacyjny w Katowicach nie zdołał zastosować standardów wynikających z zasad zakorzenionych w orzecznictwie Trybunału (zobacz *Majewski p. Polsce*, nr 52690/99, § 36, z dnia 11 października 2005).

54. Podsumowując całą dokumentację przedstawioną w sprawie, Trybunał uważa, że Rząd nie przedstawił żadnego faktu lub argumentu, który byłby w stanie przekonać Trybunał do przyjęcia odmiennego stanowiska w niniejszej sprawie. W szczególności Trybunał odnotowuje, iż w ciągu dwóch pierwszych lat od sporządzenia aktu oskarżenia, rozprawy przed sądem były zwoływane nie częściej niż raz na dwa lub trzy miesiące, a wiele z nich było odraczanych. Dodatkowo w dniu 21 maja 2003 r. przewód sądowy musiał być otwarty od początku z powodu przejścia na emeryturę sędziego sprawozdawcy. W następnych miesiącach dochodziło do okresów beczynności. Mimo że rozprawy były zwoływane z większą częstotliwością od roku 2005, postępowanie wciąż się toczy na poziomie sądu pierwszej instancji.

Mając na uwadze orzecznictwo w tej materii, Trybunał uważa, iż w przedmiotowej sprawie długość postępowania była nadmierna i nie spełniała wymogu „rozsądnego terminu” rozpoznania sprawy.

W związku z tym doszło do naruszenia art. 6 § 1.

III. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 46 KONWENCJI

55. Przed rozpatrzeniem żądań co do wysokości zadośćuczynienia przedstawionych przez skarżącego na podstawie art. 41 Konwencji oraz mając na uwadze okoliczności sprawy, Trybunał uważa za konieczne określenie konsekwencji, jakie powinny być wyciągnięte z postanowień art. 46 Konwencji w stosunku do pozwanego państwa.

Przepis art. 46 Konwencji stanowi:

„1. Wysokie Układające się Strony zobowiązują się do przestrzegania ostatecznego wyroku Trybunału we wszystkich sprawach, w których są stronami.

2. Ostateczny wyrok Trybunału przekazuje się Komitetowi Ministrów, który czuwa nad jego wykonaniem”.

56. W tym kontekście Trybunał zauważa, iż w ostatnim czasie wydał znaczną ilość wyroków przeciwko Polsce, w których stwierdził naruszenie postanowień art. 5 § 3 w związku z nadmierną długością aresztów tymczasowych. W 2007 r. naruszenie tego artykułu Konwencji zostało stwierdzone w trzydziestu dwóch sprawach, a w 2008 r. w trzydziestu trzech. Co więcej, około 145 skarg podnoszących zarzut z art. 5 § 3 Konwencji jest obecnie zawisłych przez Trybunałem, z czego prawie dziewięćdziesiąt z nich zostało już zakomunikowanych polskiemu Rządowi. Ta ostatnia liczba zawiera w sobie około sześćdziesięciu skarg, o których Rząd został powiadomiony w ciągu

ostatnich dwunastu miesięcy, a które zawierają specjalne pytanie dotyczące istnienia problemu strukturalnego związanego z nadmierną długością aresztów tymczasowych.

57. Na odnotowanie zasługuje fakt, iż przedmiotowa kwestia była ostatnio rozpatrywana przez Komitet Ministrów w związku z egzekucją wyroków przeciwko Polsce, w których Trybunał stwierdził naruszenie art. 5 § 3 Konwencji. W wydanej w 2007 r. Rezolucji Komitet Ministrów podsumował, iż duża liczba wyroków Trybunału – stwierdzających, że Polska naruszyła art. 5 § 3 Konwencji w związku z brakiem rozsądnej długości osadzenia w aresztach tymczasowych – stanowi problem strukturalny (zobacz paragraf 34 powyżej). Jednocześnie Komisarz Rady Europy do spraw Praw Człowieka podniósł to zagadnienie w swoim Memorandum do Rządu Polskiego z dnia 20 lipca 2007 (zobacz paragraf 35 powyżej).

58. Zarówno Rezolucja z 2007 r. jak i dane statystyczne wskazane wyżej (zobacz paragrafy 28 i 56 powyżej) pokazują, że naruszenie prawa skarżącego wynikającego z art. 5 § 3 Konwencji, wywodzi się z szerszego problemu, który wiąże się ze złym funkcjonowaniem polskiego wymiaru sprawiedliwości, co już dotknęło i może nadal dotyczyć w przyszłości cały czas niezidentyfikowaną, ale potencjalnie znaczną, liczbę osób, wobec których toczą się postępowania karne.

59. Stąd w wielu podobnych sprawach w ciągu ostatnich lat Trybunał stwierdzał, że przesłanki, na jakich opierały się sądy krajowe w swoich decyzjach co do przedłużania czasu stosowania aresztu tymczasowego, ograniczały się do powtórzenia podstaw zatrzymania ujętych w kodeksie postępowania karnego i że władze nie uwzględniały możliwości nałożenia innych środków zapobiegawczych, jednoznacznie przewidzianych przez polskie prawo dla zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania karnego (zobacz między innymi *Jabłonski p. Polsce*, nr 33492/96, § 83, wyrok z dnia 21 grudnia 2000; *Jarosław Jakubiak p. Polsce*, nr 39595/05, §§ 37-45, z dnia 3 czerwca 2008 i *Kucharski p. Polsce*, nr 51521/99, 60-63, z dnia 3 czerwca 2008). Co więcej, podczas gdy odnośne postanowienia prawa krajowego definiują areszt tymczasowy jako najbardziej dolegliwy środek zapobiegawczy, okazuje się, że sądy krajowe stosują go najczęściej (zobacz paragrafy 25 i 28 powyżej).

60. W związku z tym, podobnie jak Komitet Ministrów, Trybunał pragnie podsumować, iż przez wiele lat, a przynajmniej ostatnio, czyli w 2007 r., nadmierna długość aresztów tymczasowych w Polsce ujawniła się w licznych sprawach, co oznacza istnienie problemu natury strukturalnej polegającego na „stosowaniu praktyki niezgodnej z Konwencją” (zobacz *mutatis mutandis*: *Broniowski p. Polsce* [WI], nr 31443/96, §§ 190-191, ETPCz 2004-V, *Scordino p. Włochom* (nr 1) [WI], nr 36813/97, §§ 229-231, ETPCz 2006-..., *Bottazzi p. Włochom* [WI], nr 34884/97, § 22, ETPCz 1999-V w odniesieniu do włoskich spraw dotyczących długości postępowania).

61. W tym kontekście przypomnieć należy, że w sytuacji, w której Trybunał stwierdza naruszenie, pozwane państwo jest zobowiązane na podstawie art. 46 Konwencji nie tylko zapłacić występującemu w sprawie zasądzone zadośćuczynienie zgodnie z postanowieniami art. 41, ale również wybrać – pod nadzorem Komitetu Ministrów – środek generalny i/lub indywidualny, jaki przyjmie w ramach swego krajowego porządku prawnego w celu położenia kresu naruszeniu stwierdzonemu przez Trybunał oraz zadośćuczyni, w takim wymiarze, jak to możliwe, jego skutkom. Pozwane państwo, pozostając pod nadzorem Komitetu Ministrów, ma pozostawioną wolną rękę co do wyboru środków, jakie posłużą mu do zwolnienia się z ciężących na nim prawnych zobowiązań zgodnie z postanowieniami art. 46 Konwencji, pod warunkiem, że wybrane środki będą zgodne z konkluzjami wynikającymi z orzeczenia Trybunału (zobacz *Scozzari i Giunta p. Włochom* [WI], nr 39221/98 i 41963/98, § 249, ETPCz 2000-VIII oraz *Broniowski p. Polsce*, cytowany wyżej).

62. Prawdą jest, że pozwane państwo już przedsięwzięło określone kroki w celu naprawienia strukturalnych problemów związanych z aresztami tymczasowymi (zobacz paragrafy 27 oraz od 30 do 33 powyżej). Trybunał przyjmuje te działania i uznaje, że mogą one przyczynić się do ograniczenia nadużywania aresztu tymczasowego jako środka zapobiegawczego. Jak jednak zostało już wspomniane przez Komitet Ministrów (zobacz paragraf 34 powyżej) w odniesieniu do szerokiego zagadnienia problemu systemowego w przedmiotowej sprawie, [pozwane państwo] musi kontynuować w sposób spójny i drugoplanowy wysiłki, takie jak przyjęcie dalszych środków na rzecz osiągnięcia zgodności z postanowieniami art. 5 § 3 Konwencji.

IV. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

63. Artykuł 41 Konwencji stanowi:

„Jeśli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie”.

A. Szkoda

64. Skarżący domagał się odszkodowania w wysokości 71 253 euro tytułem poniesionej szkody materialnej oraz za doznaną krzywdę.

65. Rząd powstrzymał się od komentarza w tej kwestii.

66. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowego między stwierdzonymi naruszeniami a domniemaną szkodą majątkową; w związku z tym odrzuca to roszczenie. Jednakże z drugiej strony, przyznaje skarżącemu kwotę 10 000 euro jako zadośćuczynienie za szkodę niematerialną wynikłą z naruszenia art. 5 § 3 oraz 6 § 1 Konwencji.

B. Koszty i wydatki

67. Skarżący nie wniósł żadnego roszczenia dotyczącego poniesionych kosztów i wydatków.

C. Odsetki

68. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki z tytułu niewypłacenia zasądzonych kwot powinny być ustalone zgodnie ze stopą kredytu Europejskiego Banku Centralnego na koniec dnia, plus trzy punkty procentowe.

Z TYCH PRZYCZYN TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje*, skargę za dopuszczalną;
2. *Uznaje*, iż doszło do naruszenia art. 5 § 3 Konwencji;
3. *Uznaje*, iż doszło do naruszenia art. 6 § 1 Konwencji;
4. *Uznaje*, iż
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącym łącznie, w ciągu trzech miesięcy od dnia, kiedy wyrok stanie się prawomocny, zgodnie z art. 44 § 2 Konwencji, kwotę 10 000 euro (dziesięciu tysięcy euro) z tytułu poniesionej szkody niematerialnej, plus jakikolwiek podatek, jaki będzie mógł być pobrany od tej sumy.
 - (b) od wygaśnięcia powyższego trzymiesięcznego terminu do momentu zapłaty płatne od tej sumy będą zwykłe odsetki obliczone według stopy procentowej Europejskiego Banku Centralnego na koniec dnia plus trzy punkty procentowe;
5. *Oddala* pozostałą część roszczenia skarżącego o zadośćuczynienie.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie dnia 3 lutego 2009 r., zgodnie z art. 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Lawrence ELARY
Kancierz

Nicolas BRATZA
Przewodniczący